

Stichting van de Arbeid
Bezuidenhoutseweg 60
2594 AW DEN HAAG

Pensioenfederatie
Prinses Margrietplantsoen 90
2595 BR DEN HAAG

Den Haag, 22 november 2024

Betreft: briefadvies over eerste leermomenten transitieproces en verhalend rapporteren

Geachte besturen,

De Monitoringcommissie Code Pensioenfondsen (Monitoringcommissie) heeft dit jaar om twee redenen geen extern onderzoek laten verrichten. In de eerste plaats is de vernieuwde Code per 1 januari dit jaar van kracht geworden. Dat betekent dat pensioenfondsen pas in 2025 rapporteren over de toepassing ervan. In de tweede plaats zijn wij ons zeer bewust dat alle pensioenfondsen het buitengewoon druk hebben met het transitieproces WTP. Daarom wil de Monitoringcommissie de pensioenfondsen niet extra belasten met enquêtes van een onderzoeksbureau. Toch willen wij ook dit jaar een bijdrage leveren aan de ontwikkeling van de governance. Daartoe heeft de Monitoringcommissie bij een beperkt aantal pensioenfondsen die al gevorderd zijn in het transitieproces een peiling uitgevoerd naar:

1. de leermomenten richting de transitie die samenhangen met de Code Pensioenfondsen; en
2. beelden over verhalend rapporteren, een nieuw element in de Code.

In dit compacte briefadvies treft u onze bevindingen en aanbevelingen aan.

1. Leermomenten richting de transitie die samenhangen met de Code

Tijdens onze één op één gesprekken met pensioenfondsen en vervolgens een rondetafelgesprek met vertegenwoordigers van diverse pensioenfondsen, hebben we vastgesteld dat de transitie als het ware de ‘ultieme test’ voor de goede werking van de governance is. Dit vraagt veel van pensioenfondsen. Immers nu geldt in het bijzonder dat een adequate

rolinvulling van alle organen van cruciaal belang is. Aanbevelingen uit eerdere adviezen van de Monitoringcommissie kunnen daarbij behulpzaam zijn, zoals de adviezen over het interne toezicht en de verantwoordings- en belanghebbendenorganen.

Daarnaast kunnen met name de volgende aandachtspunten behulpzaam:

- Neem ruim tijd voor het overleg met sociale partners waarbij vooral de regie op het proces en de informatiebehoefte van belang zijn.
- Breng ook tijdig de informatiebehoefte van de diverse organen in kaart. Begin op tijd met onderling overleg over belangrijke besluiten (zoals een implementatieplan) en bespreek het proces waarbij de verschillende verantwoordelijkheden belicht worden.
- Besteed van te voren aandacht aan het speciale karakter van verzaamd adviesrecht van het verantwoordingsorgaan en in het bijzonder verwachtingen over een weer.
- Investeer ruim in kennisoverdracht tussen organen van pensioenfondsen en maak desgewenst gebruik van ondersteuning en externe adviseurs.
- Openheid en informele contacten kunnen bijdragen aan beter begrip van ieders verantwoordelijkheid en daarmee bijdragen aan onderling vertrouwen.
- Regelmatig informeel contact tussen voorzitters van de verschillende organen is in dit proces bij uitstek van belang.
- Zorg voor betrokkenheid bij en inzicht in elkaars agenda.
- Leg besluiten goed vast en zorg voor een logboek van het hele proces zodat de voorbereiding, afweging en besluitvorming ook voor toekomstige bestuurders helder en inzichtelijk is. Maak daarbij gebruik van beslisnotities waarin exact wordt benoemd wat wordt gevraagd van alle betrokkenen in het besluitvormingsproces.
- Wees bereid om ongevraagd advies open en vrij te overwegen.

2. Beelden over verhalend rapporteren

Een tweede punt betreft een nieuw aspect in de Code Pensioenfondsen: het in verhalende (beschrijvende) zin rapporteren. De gedachte hierachter is dat van pensioenfondsen verwacht mag worden dat zij op belangrijke onderwerpen uitvoerig (via een narratief) ingaan in hun jaarverslag.

Daarom heeft deze nieuwe verplichting betrekking op volgende normen:

- norm 1 Missie, visie, strategie

- norm 4 Kennen van voorkeuren van belanghebbenden
- norm 34–35 Diversiteits- en inclusiebeleid.

Het biedt pensioenfondsen de mogelijkheid om hun beleid en de te bereiken doelstellingen uitvoeriger toe te lichten dan via meer technische cijfermatige rapportages. Een voorbeeld is het diversiteitsbeleid (norm 33): het bereiken van Diversiteit en Inclusie betreft een breder spectrum aan zowel doelstellingen als beleidsinstrumenten dan alleen het voldoen aan de smalle norm 35: vrouw en jongere in het bestuur.

De Monitoringcommissie constateert dat veel Pensioenfondsen over deze onderwerpen al door middel van een narratief rapporteren en dat het dus zeker niet nieuw is voor alle pensioenfondsen.

In de gesprekken ging het ook over de functie van het jaarverslag. Deze is vooral gelegen in de verantwoording binnen de bestaande governance van het pensioenfonds zelf en naar externe toezichthouders. Jaarverslagen spelen een beperkte rol in communicatie en/of dialoog met deelnemers. Echter, het jaarverslag is ook de basis voor andere communicatieve doeleinden zoals een publieksversie en pensioenkranten om op die manier de dialoog met deelnemers vorm te geven. Het belang van het jaarverslag neemt volgens de Monitoringcommissie verder toe. In de nabije toekomst speelt de snelle ontwikkeling rond 'kunstmatige intelligentie' en 'digitale deponering' een rol.¹ Daarmee worden jaarverslagen steeds beter en sneller toegankelijk. Samen met andere publicaties leidt het totaal aan jaarverslagen de-facto tot een 'data-base' waar met AI-tools zeer gemakkelijk samenvattingen kunnen worden gemaakt en 'vergelijkende' rapporten op thema kunnen worden gegenereerd. De Monitoringcommissie verwacht dat stakeholders hiervan in toenemende mate gebruik zullen maken. Het gaat op onder andere deelnemers, vakbonden, NGO's, journalisten etc. Het gebruik (en daarmee het belang) van het jaarverslag (als 'database') zal daarmee toenemen. Daarmee neemt ook het belang van een eigen verhaal toe.

¹Denk bij kunstmatige intelligentie aan AI-tools als Chat GPT en bij digitale deponering via standard business reporting vanaf boekjaar 2025 vrijwillig en vanaf 2026 en verder verplicht (xbrl).

Deze ontwikkelingen ondersteunen – bij een goed narratief – de doelstellingen van het pensioenfonds om verantwoording af te leggen. Verhalend rapporteren bevordert daarnaast het gesprek binnen het bestuursmodel en met stakeholders zodat de extra inzet naar verloop van tijd meerwaarde oplevert. Verhalend rapporteren is voor pensioenfondsen intrinsiek van belang omdat pensioenfondsen voortkomen uit en werken voor de hele maatschappij. De transparantie die de pensioensector nastreeft door bijvoorbeeld open en eerlijk over dilemma's te rapporteren kan ook als dilemma worden ervaren. Deze transparantie leidt mogelijk niet direct tot vertrouwen (door negatieve media-aandacht), maar gebrek aan dergelijke transparantie voedt op langere termijn juist wantrouwen. De Monitoringcommissie beveelt daarom [bijlage 1](#) Handvatten voor 'verhalend rapporteren' van harte aan.

De verhalende rapportage heeft ook betrekking op diversiteits- en inclusiebeleid. In dat kader is ook [bijlage 2](#) 'Overzicht diversiteit besturen over 2023' van belang. De Monitoringcommissie signaleert veel inzet op de realisatie van de diversiteitsdoelstellingen uit de Code. De lijn van diverse benoemingen stijgt nog altijd gestaag. De benoemingen van jongeren leidt desondanks niet tot hogere percentages omdat jongeren ook ouder worden.

De Monitoringcommissie bedankt alle pensioenfondsen en hun ondersteuning voor de bereidheid om, ook tijdens deze drukke periode, bij te dragen aan deze peiling. Dat geldt ook voor de medewerkers van DNB.

Wij versturen deze aanbeveling conform afspraak ook aan de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid.

Met vriendelijke groeten,
namens de Monitoringcommissie Code Pensioenfondsen

Yvonne van Rooy
Voorzitter

Bijlagen:

1. Handvatten voor 'verhalend rapporteren'
2. Overzicht diversiteit besturen over 2023